

Söğüt

Türk Edebiyatı Dergisidir

YIL 3 - SAYI 16

TEMMUZ - AĞUSTOS 2022

(İki ayda bir yayımlanır)

KURUCUSU

NEVZAT KÖSOĞLU

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş. ADINA İMTİYAZ SAHİBİ

Ertuğrul Alpay

BASKI

Çınar Matbaacılık ve Yay. San. Tic. Ltd. Şti.

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han

No:34 K:5 Bağcılar / İstanbul

Tel: (0212) 628 96 00

Sertifika No: 45103

YILLIK ABONELİK BEDELLERİ

6 sayı abone bedeli 225 ₺

ISSN

2687-6523

ABONELİK

www.sogutdergisi.com/abonelik

Abonelik bağlantısına
gitmek için kare
kodu telefonunuza
okutabilirsiniz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Sinan Terzi

YAYIN KURULU

Asuman Demir

Feyza Ay

Merve Sevide Selvi

M. Tuğrul Çolak

DANIŞMA KURULU

Asuman Güzelce

Ayşegül Büşra Paksoy

Bahtiyar Aslan

Cengizhan Orakçı

Göktürk Ömer Çakır

Oğuzhan Murat Öztürk

Senail Özkan

Şerif Aydemir

İLETİŞİM

sogut@otuken.com.tr

GRAFİK TASARIM

Damla Acar

Söğüt'te neşredilen nesir ve şiirlerin tüm yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Matbu veya dijital başka mecralarda kullanımları, yayınevinin iznine tabidir.

Sevgili Söğüt ailesi, yazılarınızı Times New Roman fontunda, 12 punto, 1.15 satır aralığında iki yana yaslı bir şekilde gönderebilirsiniz. Referans vereceğiniz metinler için Chicago dipnot ve kaynakça sistemini kullanmanızı rica ederiz.

“AŞKIN İŞİ HAYRET İÇRE HAYRET”

Türk Edebiyatının XVIII. yüzyıl-
da yaşamış en büyük şairlerinden
kabul edilen Şeyh Galib bu sayımızda
dosyamıza konuk oluyor. Türk şiirinin
yüzyıllar içerisinde çağlayıp akışında
Klasik Türk edebiyatının son büyük
temsilcisi olarak da tanımlanan Galib,
Hüsn-ü Aşk adlı eseriyle sözünü söyle-
yip gencecik denebilecek bir yaşta ha-
yata veda etmiştir. Devrinin en büyük
şairlerine taş çıkartan bir biçim, içerik
ve söyleyişle herkesin takdirini kazan-
mış bir gönül adamıdır aynı zamanda.
Kısa ömründe aşksız yazmamış, konuş-
mamış, oturmamış, kalkmamış, el aç-
mamış, el uzatmamış, cihanda gezme-
miş, insan içine karışmamış, adeta aşk
olmuş bir anıt insan karşımızdaki. Kıy-
meti ne denli bilindi, şura şairlerine ne
denli eğildi, edebiyat camiası hakkını
ne kadar verebildi şüpheli. Zaten çalı-
şarak, ilham alarak, geleneğe dayanarak
yazmak işin zor kısmı... Bunun yerine

deneme yanılma, bulduğuna sarılma,
patlıcan kurutur gibi ipe dizme, suyunu
bırakıp posasını emme, abide bilinen ne
varsa gömme, ulaşamadığı ciğere zaten
murdar deme eğilimlerinin bu kadar
yükseldiği bir çağda geleneğin adını an-
mak dahi yeterince tehlikeli değil mi?
İşte tema dosyamızda da bu çağa, dö-
neme, zamana atıf yapılıyor. “DeneySEL-
den evrenSEL” ulaşma kaygısının izleri
sürülüyor. Söğüt’ü takip edin. O kendi
yolunu çizirken hiçbir yola da bigâne
kalmıyor ve kendi sözünü bu zamana
kadar olduğu gibi yine söylüyor. Yine
Şeyh Galib ile bitirelim bu takdimimizi:

Bu nükteyi reh-revan mukirdir

Hem-rah ile rah ikisi birdir.

(Yola gidenler bu ince şeyi bilirler: Yol-
daşla yolun ikisi birdir)

İÇİNDEKİLER

DOSYA: BAHAEDDİN ÖZKİŞİ	
AYSUN ÇELİK İLE ŞEYH GALİB ÜZERİNE BİR RÖPORTAJ CENGİZHAN ORAKÇI	/ 8
ŞEYH GALİP GAZELİNDE ZITLARIN UYUMU: ATEŞ VE SU DOÇ. DR. NAZİRE ERBAY	/ 20
ŞEYH GÂLİB VE AŞK KAPISIPROF. DR. FAHRİ KAPLAN	/28
ŞEYH GÂLİB GAZELİNE YAPISÖKÜM GİRİŞİMİ: VERDİĞİNİZ SÖZÜ DE YEMİNİ DE BAĞLANIP BOZACAKSANIZ, DURUN! SERVET SENA ÇELİK	/ 39
HÜSN Ü AŞK'TA AYNANIN SEMBOİLÜ YAHUT HÜSN AYNASINDA AŞK, AŞK AYNASINDA HÜSN EMİNE ALTINKAYNAK	/ 45
ŞEYH GÂLİB'İ ANLAMA-MA KILAVUZU MEHMET BİLAL YAMAK	/ 52
KENDİNE İYİ BAK / AŞK MERDİVENİ MURAT KAYMAZ	/ 56
HENÜZ KİŞİSEL GELİŞİM YOKKEN: "HOŞÇA BAK ZÂTINA..." YAĞIZ GÖNÜLER	/ 61
BİR DENBİRE BUL AŞKI RECEP DEMİR	/ 65
BEN GALİB CENGİZHAN ORAKÇI	/ 69

TEMA: DENEYSSEL ŞİİR	
DÜNYA LABORATUVARINDA ŞİİR M. TUĞRUL ÇOLAK	/ 82
ŞİİR DUVARINA BANTLANAN MUZ: DENEYSSEL ŞİİR M. SADİ KARADEMİR	/ 85
DENEYİN BUGÜNÜ YAHUT MEKTEBE DÖNÜŞ ERAY SARIÇAM	/ 88
DENEME	
İNSAN BU TEKİN ŞENER	/ 112
DİLBER UYANDIRMA SERVİSİ PROF. DR. ALİ DUYMAZ	/ 122
ATEŞ YİYENLER VE TAŞRALILIK: ÖFKE ÜZERİNE BİR DEĞİNİ MURAT SALDIRAY	/ 134
ELEŞTİRİ GÜNLÜĞÜ ORÇUN ÜÇER	/ 148
BİR GÜZEL İNSAN OĞUZ ÖZKAYA MEHMET ALİ KALKAN	/ 163
YÜZÜ SUSUZ PROF. DR. MUSTAFA SARI	/ 177
DAHA GELMESİN! ŞUHEDA KABUKÇU	/ 189
HAYAT DÖNGÜSELDİR BURAK YETİŞMEZ	/ 208
HİKÂYE	
KANI YUTAN SOKAK HİKMET ŞİMŞEK	/ 94
YOL ARKADAŞI KADER KÖMÜRCÜ	/ 107

ESKİLER ALIRIM AHMET ERGİN	/ 118	VANTROLOGUN İNTİHARI İLHAMİ ATMACA	/ 146
GERÇEĞE PARALEL ELİF KESİKOĞLU	/ 130	KİLCE NESLİHAN MAGUNACI	/ 155
KIZ KAÇIRAN AYŞE YAZICI YAVUZ	/ 140	ARTIK ÇOK UZAKLARDA BÜŞRA YALÇINKAYA	/ 160
SÜT DÖKÜLDÜ ÖZER ŞEN	/ 157	KAİNAT, AYNA VE DİĞERLERİ MURAT SERDAR ÇAKIROĞLU	/ 169
KÂĞIT PARÇASINI İSTEKSİZCE AHSEN DALCA KORKUTAN	/ 170	UĞRUN UĞRUN UĞRADIĞIN İBRAHİM DAŞ	/ 176
YARIM UĞURCAN DİLBER	/ 183	YANSIYAN AHMET SEFA YALÇIN	/ 182
YAŞAYAMAYANLAR RÜMEYSA OĞUZ	/ 193	ZEBRA OLAYI MUHAMMET DURMUŞ	/ 188
KARANLIĞA MERSİYE CIHAN ÖZKAN	/ 213	PORTAKAL POETRY M. TUĞRUL ÇOLAK	/ 192
BAYKUŞ GÜNEL İMRAN	/ 219	RÜYADA AYILAN UYKU KADİR TEPE	/ 206
BEKLEYİŞ RECEP YILMAZ	/ 223	GUILLAIN BARRE BÜNYAMİN AYVAZ	/ 212
Şiir		ÇÖL YA DA DENİZ BAHADDİN TUNCER	/ 216
BİR GÜN OLURSAN FAHRİ KAPLAN	/ 93	ARDINDAN KANSIZ ÖLÜLER BIRAKAN CELLATLAR OĞUZHAN GÜNDÜZ	/ 222
KEZA DURMUŞ BEYAZIT	/ 98	RÖPORTAJ	
AYNI KADRAJ EDA FIRAT	/ 106	ALİ GÜNVAR İLE SÖYLEŞİ ABDULLAH EZİK	/ 197
SORMA HÂFİZ-İ ŞİRÂZÎ TÜRKÇELEŞTİREN: MEHMET ÇALIŞKAN	/ 116	İNCELEME	
ASLINDA YÜZÜN GÜZEL M. SADİ KARADEMİR	/ 129	YALNIZLIĞIN FELSEFESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME KADER DEDE	/ 99
ÜTOPIK BİR TASMA A.SAMET ATILGAN	/ 139		

DOSYA:

ŞEYH GALİB

AYSUN ÇELİK* İLE ŞEYH GALİB ÜZERİNE BİR RÖPORTAJ

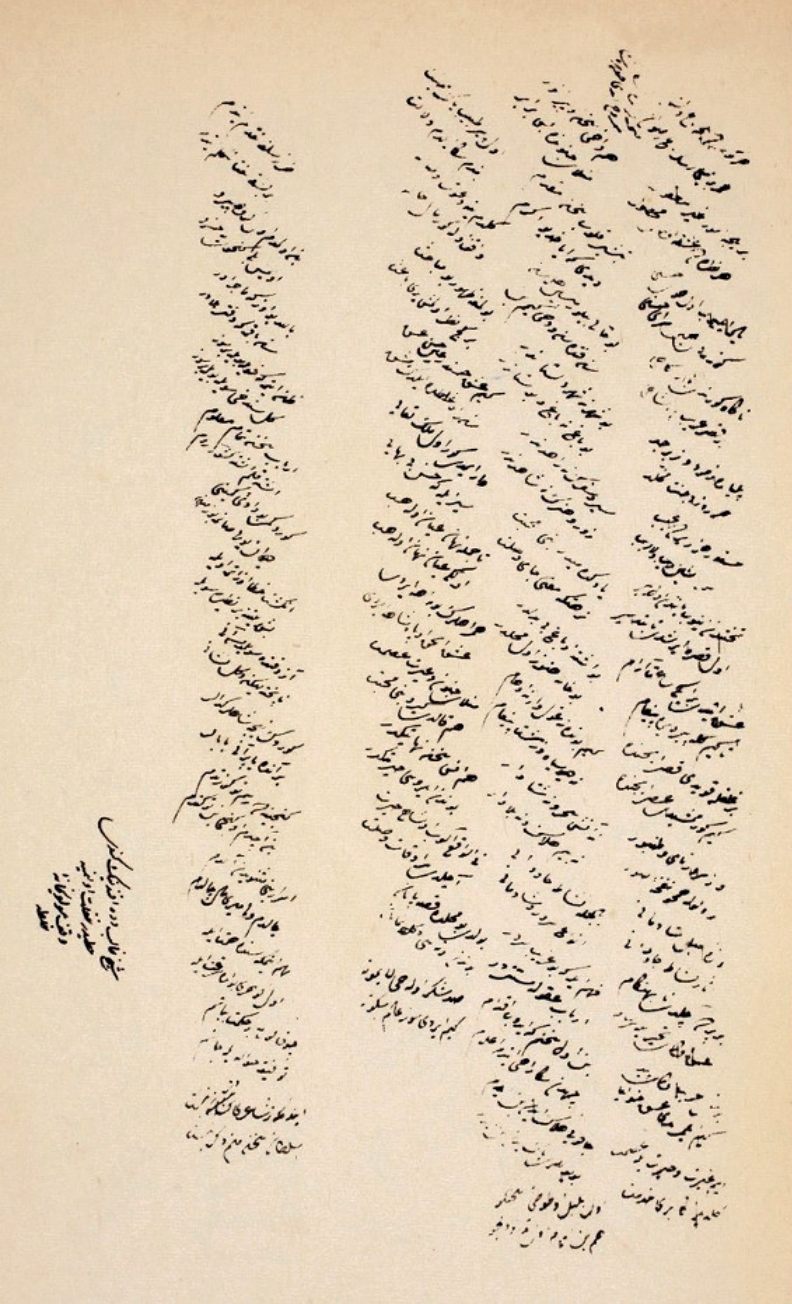
“ŞEYH GALİB... MANA DA SES DE ONDA KEMALE ERMİŞ”

■ RÖPORTAJ: CENGİZHAN ORAKÇI

SİZ DE UYGUN GÖRÜRSENİZ SÖYLEŞİMİZE ŞÖYLE BİR SORUYLA BAŞLAMAK İSTİYORUM. SONRADAN ADINA “DİVAN ŞİİRİ” DEDIĞİMİZ ŞİİRİMİZDE ÇOK BÜYÜK ŞAİRLERİN YETİŞTİĞİ BİR GERÇEK. FAKAT BUNLARIN HİÇBİRİ ŞEYH GÂLİB'E GÖRE GÜNÜMÜZE KADAR ETKİLİ OLAMAMIŞTIR. SEZÂİ KARAKOÇ'TAN BEHÇET NECATİĞİL'E, TAMPINAR'DAN ORHAN PAMUK'A KADAR PEK ÇOK EDEBİYATÇININ ESERLERİNDE ONA BİR GÖNDERME VAR. DİĞER DİVAN ŞAİRLERİNE GÖRE GÂLİB'İN BU DERECE ETKİLİ OLMASI, BU ETKİNİN GÜNÜMÜZDE DE SÜRMESİNİN SEBEBİ NEDİR? ONUN ŞİİRİNDE FARKLI OLAN NEDİR?

Müsaadenizle ben de küçük iki şerhle; “dîvân şîiri” değil de “kadîm şîir” ya da “klasik şîir” demeyi tercih ederek başlamak isterim. “Eski

* Doç. Dr. Aysun ÇELİK, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı A.B.D.

(<https://islamansiklopedisi.org.tr/seyh-galib> kaynağından alınmıştır.)
Şeyh Galib'in *Hüsni ü Aşk* adlı eserinin müellif hattı nüshasından bir sayfa
(Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 171, s. 24)

ŞEYH GALİB GAZELİNDE ZITLARIN UYUMU: ATEŞ VE SU

■ NAZİRE ERBAY*

Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı,
nazire.erbay@atauni.edu.tr

Şeyh Galib, klasik Türk edebiyatının şiir diline getirdiği yenilikçi anlatım ve anlayıştaki tesirli solukla dikkat çeker. Şeyh Galib, yaşadığı yüzyılın şartları bir yana, kadim olana bağlı kalarak ‘mümkün yeni’yi en mükemmel şekilde eserlerine ekleyen nadir sanatkârlardandır. Galib’in hemen bütün eserlerinde, bilhassa, temsilin içine örtülü olarak fikrî çözümlene imkânını yerleştirmiş olması, onun sanat anlayışının da ayırt edici özelliğidir. Galib, eserlerinde bilhassa hayale işaret eden kelime ve kelime gruplarının özgün bileşenli katmanlarını, dardan geniş doğru, düz ya da tezatlık ilişkisi içinde belli anlatım unsurlarıyla özenle yerleştirir. “Galib pek ‘kişisel’ üslup sahibi şairlerimizdendir. Manzumelerini çoğu kez ince hayallerle örmesi, o zamana kadar alışılmamış türden bol mecazlı bir anlatım kullanmış olması onun eserle-

ŞEYH GÂLİB VE AŞK KAPISI

■ FAHRİ KAPLAN

Şeyh Gâlib'in şiirinin en başta bir aşk şiiri olduğunu söyleyebiliriz. Ünlü mesnevisine verdiği *Hüsn ü Aşk* ismi onun şiirinin de muhteva ve niteliğini ortaya koyar. Tıpkı bu şaheserinin sonunda Hüsn (güzellik) ve Aşk'ın aslında aynı oluşunun ortaya çıkması gibi güzellik ve aşk Şeyh Gâlib'in şiirinde birbirinin aynı olan ve birbirini bütünleyen bir şekilde tecelli eder. Gâlib Dede, aynı eserinde yer alan: "Hiç aşkdan özge şey revâ mı / Sarf etmege gevher-i kelâmı" (2017: s. 66) beytinde de söz cevherini aşktan başka bir şeye sarf etmenin uygun olmayacağını söyleyerek içinde aşkı terennüm etmeyen sözün israf olduğunu dile getirir.

Aşkı şiirinin merkezine yerleştirmiş olan Şeyh Gâlib'in Dîvân'ında "aşk"ın bizzat redif olarak kullanıldığı dört gazel yer alır (Kaplan,

ŞEYH GÂLİB GAZELİNE YAPISÖKÜM GİRİŞİMİ: VERDİĞİNİZ SÖZÜ DE YEMİNİ DE BAĞLANIP BOZACAKSANIZ, DURUN!

■ SERVET SENA ÇELİK

Yapısökümü kavramı; şüpheciliği ile maruf olan Descartes değişen ve zamanla gelişerek vatandaşı filozof Derrida tarafından sistemli bir hale getirilen bir arka plana sahiptir. Tıpkı Descartes’de olduğu gibi Derrida hayatı bir kurmaca olarak tasvir ederek çözülmesi bir güç krizin içinde bulunduğu iddia eder. Bu miras düşünce zaman içerisinde varoluşa dair felsefi bir yöntemden hayatın her alanına ve edebiyata doğru yol alır. Derrida 1960’larda bu kriz odaklı şüpheciliğinden yola çıkan görüşü ‘yapısökümü’ olarak nitelendirerek kâmil bir halde disiplinler arası bir hüviyete sahip olarak bilim dünyasına sunar¹. Derrida bu kavramı ilk olarak 1967 tarihli Ses ve Fenomen Dergisi’nde

¹ ÖZTEK, C. E. (2019). “Yapısöküm Kuramı Bağlamında Ahlat Ağacı ve Kelebekler Filmindeki “İmam” Temsilleri”, Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, s: 3, sf: 320.

HÜSN Ü AŞK'TA AYNA SEMBOLÜ YAHUT HÜSN AYNASINDA AŞK, AŞK AYNASINDA HÜSN

■ EMİNE ALTINKAYNAK

Şeyh Gâlib, *Hüsn ü Aşk*'ı 1197 (1782-83) yılında, altı ay gibi kısa bir sürede ve henüz 26 yaşındayken yazmıştır. Klasik mesnevi formunda kaleme alınan *Hüsn ü Aşk* bir "tahmîd"le başlar; bu bölümü "na't", "mi'râciyye", "medhiyye" (Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî ve babası Mustafa Reşid Efendi'ye dair) "sebeb-i te'lîf", "âgaaz-ı dâstan" bölümleri takip eder ve mesnevi, "fahriyye-i şâirâne" bölümünün de yer aldığı "hâtîme" ile son bulur. Aruzun "Mef'ûlü mefâilün feülün" kalıbıyla yazılan eser, 2041 beyitten ibarettir. "Tardıyye" (bir mesnevi içinde kaside ya da gazel söyleme) bölümleri bu sayıya dâhil değildir ve *Hüsn ü Aşk*'ta her biri altı bentten oluşan dört "tardıyye" vardır.¹

¹ "Tardıyye", *Hüsn ü Aşk*'ta "musammat" nazım şekliyle kullanıldığından zamanla bu nazım şeklinin yerine kullanılır hâle gelmiştir. (Bkz. İskender Pala - Filiz Kılıç, "Musam-

ŞEYH GÂLİB'İ ANLAMA-MA KILAVUZU

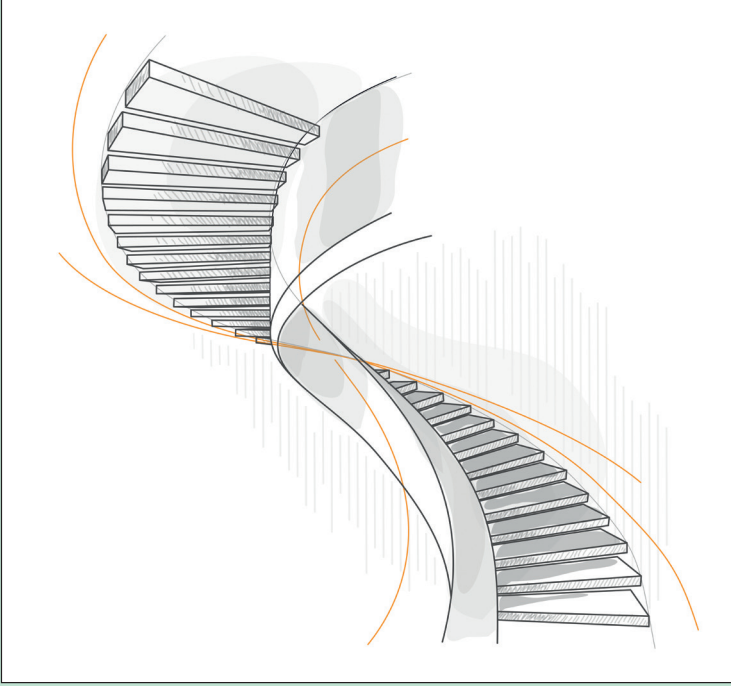

-Çantanda hangi kitap var?
-Fusûsu'l-hikem var hocam. Okula gidip gelirken otobüste okuyorum.

■ MEHMET BİLÂL YAMAK

Okuma, yazma ve anlama üzerine kafa yoranların bir merhaleden diğer bir merhaleye geçerken ayaklarının değmesi muhtemel bir eşik var: Matbaanın icadı ya da basılı kitaplar dünyası. Matbaadan önce söz güneşi ile ısınan okuma/kıraat dünyasına matbaanın icadından sonra mürekkep yağmurları yağdı. Daha önce bir anlatıcının ya da okuyucunun etrafında bir araya gelen kitleler; cümleleri, kelimeleri herhangi bir cerrahi işleme tabi tutmaksızın sadece dinliyor ve sözün büyümesine kendilerini bırakıyorlardı. Walter Benjamin'in çok özleyeceği "hikâye anlatıcısı" henüz hayattaydı. Bizim kültürümüzde, bir eseri, topluluğun önünde nağmeli ya da nağmesiz, bazen ise açıklayarak okuyanların sıfatları dahi vardı: Mesnevîhân, mevlidhân, muhammediyyehân, şifâhân. Herkesin her kitabı okumadığı devirler. Okuma ile

KENDİNE İYİ BAK / AŞK MERDİVENİ

■ MURAT KAYMAZ

“Kendini bil!” buyurmuş bir nakıs. Amma gamdaşlar sanılmasın! Kona bir gazezimiz vardır. Haşa ki nakıs kardeşimizdir. Nasıl olmasın! Aynı ve bir hakikatten pay alarak gelmedik mi âleme? Beriki şunu aldı, öteki bunu. Biri az kodu heybesine şundan, öbürü çokça aldı bundan. Vallahi hepsini sığdıran olmadı yüklüğüne. İmdi ete kemiğe bürünüp geldiğimiz pazarda, al bunu ver şunu diye dolanmada değil miyiz a birader a hemşire! Güya Yunan Tanrısıymış bu nakıs kardeşimiz. Apollon. Kendini bilmek lafzı onun Delfi’deki tapınağının girişinde yazılıymış. Hem altın harflerle. Müşküldür yarenler Yunan’ın Tanrıları, Tanrıçaları. Dolambaçlıdır işleri. Bu Apollon efendinin de ipliğini pazara neden sonra seren, Alaman üdebasından Nietzsche olmuşmuş derler. O da buyurmuş ki Apollon akliselimin timsali ise onun göbek-

HENÜZ KİŞİSEL GELİŞİM YOKKEN: “HOŞÇA BAK ZÂTINA...”

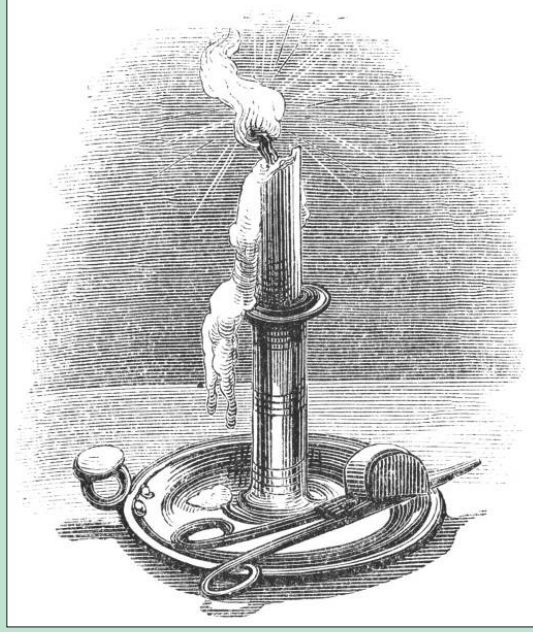
■ YAĞIZ GÖNÜLER

İnsandan konuşuyoruz, insanı arıyoruz, insanları yargılıyoruz, insanların kendi aralarındaki ilişkileri eleştiriyoruz. Günlük ilişkilerimizde en çok kullandığımız sorular ve cümleler insana dair. Sinirlendiğimizde “Sen kimsin be?” diye soruyoruz mesela karşımızdakine. Güzel bir davranışla karşılaştığımızda “İşte insan!” diyerek coşkuya kapılıyoruz. Darda kalmışların, yolda kalmışların hâlini gördükçe, onlara bir el dahi uzanmadığını fark edince “İnsanlık ölmüş be!” diyoruz. Bir yandan da özellikle sosyal medyada insanlık üzerine söylenmiş sözleri paylaşıyoruz. İlgi alanlarımıza göre felsefeden psikolojiye, tasavvuftan müziğe kadar insanın ne olduğuna dair cevaplar arıyoruz.

Hepimiz öyle veya böyle büyüyoruz. Bu büyümenin ne kadarı olgunlaşma ne kadarı kemale erme istikametinde birleşiyor orası ayrı.

BİRDENBİRE BUL AŞKI

Annem için...

■ RECEP DEMİR

Şeyh Galip'i okumak uzak zamanlardan ve uzak ülkelerden dönen gizemli bir seyyahın nadide incilerle dolu dağarcığını açarak bir masalın içine girmek gibidir. Göz ucuyla ima ederek büyüleyen suskun periler, fiskiyelerinden kıvılcımlar saçılan havuzlar, kan sızan yaralarını sessizce örten şikâyetsiz âşıklar, kıpkızıl göklere kanat açan kır atlar, bir türlü gidilemeyen davetkâr bahçeler... Hâlbuki Galip'in resmettiği bu âlem, klasik İran ve Osmanlı şiirinde asırlardır işlenmekte olan malzemeye dayanmaktadır. Nazım şekli, kafiye, vezin hatta kelime kadrosu ile eski şairlerle aynı yoldan gitmesine rağmen onun şiirinde başka bir renk, özel bir duyuş, kendisine mahsus bir soyutlama kabiliyeti dikkati çeker. Pek az şairde insan ve eşyanın böylesine ince hayallerle işlenerek masalsı hatta uhrevi nitelik kazandığını görürüz.

BEN GALİB

■ CENGİZHAN ORAKÇI

“Galib sözüm âteşindir hep
Hâmem bana hem-zebân-ı dildir”

Ben Galib, kalbinde mağlup olan. Ateşi talim edenlerin dergâhında doğdum; Yenikapı Mevlevihane’si evimizin hemen yanı başındaydı. O zamanlar İstanbul’un en güzel çağlarıydı dersem mübalağa olmaz sanırım. Her ne kadar savaş meydanlarında yenilgiler görmeye başlasak da şehrimiz bir cennet bahçesiydi adeta.

Mevlanakapısı’na çok yakın bir evde oturuyorduk. Mahallemiz bir baştan bir başa ahşap evlerle çevriliydi, duvarlarından köpürüp taşan türlü çiçek ve yeşilliklerle bezeliydi sokaklarımız. Hemen öte yanda